

OLIE VAN HET VUUR HALEN

Nu de Babyboomgeneratie stilaan bejaard is geraakt, wordt Nederland het toneel van de grootste vermogensoverdracht in de geschiedenis. Veel mensen bereiden die zorgvuldig voor, via een gedetailleerd testament, maar evenveel ook niet. We mogen dus ook een stijging van het aantal conflicten tussen erfgenamen verwachten. De notaris kan die onmogelijk allemaal oplossen, dat valt buiten diens taak en diens competentie. Vandaar dat we het afgelopen decennium getuige waren van de opkomst van een nieuw soort specialist: de erfrechtadvocaat. Want de financiële impact van al die conflicten is groot, maar de emotionele nog veel groter. TEKST: JEROEN KUYPERS

In een testament kan veel worden vastgelegd maar zelfs dan blijken bepaalde formuleringen voor meerderlei uitleg vatbaar. De onduidelijkheden in een testament zijn één bron van potentiële conflicten, een andere is een onbekende erfenis die moet worden afgewikkeld. En met de vergrijzing neemt ook de kwantiteit van dergelijke kwesties alleen maar toe. Geen enkele generatie had het materieel zo goed als die van de Babyboomers. Ze laten heel wat goed gevulde spaarrekeningen, kunstcollecties, vakantiehuizen en vooral woonhuizen na aan hun kinderen en kleinkinderen. “Er gaan de komende jaren ongelooflijk veel nalatenschappen openvallen. Vroeger zat alle expertise over het erfrecht bij het notariaat. Tegenwoordig ook bij de advocatuur. Het notariaat zal samen met de advocatuur alle problemen die ontstaan bij al die nalatenschappen samen moeten gaan oplossen,” zegt Joost Diks. “Mij was twintig jaar geleden al duidelijk

dat dit eraan zat te komen, maar ook dat de notaris vanuit zijn onpartijdige rol niet al die conflicten kan bemiddelen. Mensen hebben ook partijdige bijstand nodig en soms moet er zelfs geprocedeerd worden over een nalatenschap. Zo is in 2013 de Vereniging Erfrecht Advocaten Nederland ontstaan, waarvan ik de medeoprichter ben.”

De ware betekenis van een schilderij

Mr. Joost Diks is erfrechtadvocaat. Als zodanig was hij een van de eersten in Nederland. Waar gepioneerd wordt, ontstaat ook behoefte aan verdieping, opleiding en organisatie. Joost Diks was en is bij al die activiteiten betrokken, onder meer als docent en als auteur van tijdschriftartikelen en boeken. Hij is ook familierechtadvocaat. De dwarsverbanden tussen familierecht en erfrecht zijn groot – en niet alleen op het juridische vlak. De erfrechtadvocaat kenmerkt zich namelijk ook door groot psycholo-

gisch inzicht. “Bij een nalatenschap gaat het de erfgenamen niet alleen over geld en bezittingen, maar ook over erkenning en verbondenheid, over emoties dus,” zegt Joost Diks. “Zo’n kluwen aan emotionele betekenissen is soms even moeilijk te ontwarren als een van rechten en aanspraken, maar voor een succesvolle afwikkeling is dat even belangrijk. Een erfrechtadvocaat kan ook als bemiddelaar optreden. Zo heb ik ooit bemiddeld in een geschil tussen twee broers over een schilderij van hun vader. Voor beiden was het doek van grote waarde, maar niet financieel. De een bleek wekenlang aan de lijst ervoor te hebben gewerkt, de ander had er zo vaak naar gekeken toen het in het ouderlijk huis hing dat hij erg aan de voorstelling ervan gehecht was geraakt. Tijdens de bemiddeling werd eindelijk onder woorden gebracht waar het hen om ging en diende ook de oplossing zich aan: het schilderij onder elkaar delen door het te laten rouleren van woning.”

Complex geworden

De erfrechtadvocaat gooit nooit olie op het vuur van het conflict, integendeel, hij of zij ontmijnt de zaak juist. “De beste manier om dit soort problemen te voorkomen, is als erflater een testament op te stellen en daarin duidelijk te stipuleren wat aan wie toevalt, maar helaas sluit een testament soms niet meer aan bij de actuele situatie,” zegt Joost Diks, “bijvoorbeeld omdat er zoveel tijd is verstreken sinds het werd opgesteld. Er zijn veel redenen waarom een advocaat de aangewezen specialist is om problemen rond een nalatenschap te helpen oplossen. Een kind is ooit onterfd. Dat heeft nu recht op de legitieme portie maar hoe hoog moet die vordering zijn? Of ouders stellen een testament op maar gaan nadien scheiden en stellen uiteindelijk elk een nieuw gezin samen. Er waren al kinderen, er komen stiefbroers en stiefdochters bij. De afwikkeling kan dan erg complex worden.” Een karakteristiek van de erfrechtadvocaat is partijdigheid. “De advocaat heeft evenwel oog voor ieders belangen.

Hij of zij heeft een technisch-juridische kant maar ook een menselijke, en die laatste is van groot belang bij het zoeken naar een oplossing waarmee alle betrokkenen vrede kunnen hebben. Want in de praktijk leiden lang niet alle conflicten tot een procedure die eindigt voor de rechter.”

”In vastgelopen nalatenschappen wordt een erfrechtadvocaat ingeschakeld om snelheid te maken bij het bereiken van de oplossing.”

Snelheid brengen

Soms kan het niet anders en is de gang naar de rechtszaal onvermijdelijk. “Een erfrechtadvocaat wordt ingeschakeld om problemen op te lossen. Hij zal proberen een procedure te voorkomen. Soms hebben partijen er echter belang bij dat een rechter de knoop doorhakt. Doormodderen kan ook meer tijd kosten. In vastgelopen nalatenschappen wordt een erfrechtadvocaat ingeschakeld om snelheid te maken bij het bereiken van de oplossing. Die zal altijd een faire inschatting maken voor zijn cliënt of het sop de kool waard is. Het is daarnaast heel belangrijk dat een nalatenschap ook goed wordt afgekwikkeld. En steeds vaker zal daarbij een professionele executeur nodig zijn.” Diks is voorzitter van NOVEX, de brancheorganisatie voor (levens)executeurs en vereffenaars. “NOVEX is een keurmerk in de markt. Onze leden hebben veel ervaring met afwikkeling van nalatenschappen, moeten een toelatingsexamen afleggen en moeten hun kennis op peil houden.” Binnen NOVEX zijn er naast erfrechtadvocaten bijvoorbeeld ook notarissen en financiële dienstverleners actief. Diks treedt zelf ook regelmatig op als executeur en vereffenaar. “Het geeft veel voldoening een complexe nalatenschap af te wikkelen zodat mensen weer door kunnen met hun leven.”

Verdere implicaties

Hypotheekvrije en goed onderhouden huizen, auto's waarmee amper gereden is, inboedels, familiejuwelen – de bedragen die moeten worden verdeeld kunnen al snel in de honderdduizenden euro's lopen. Het is positief als jongere generaties hun levens daarmee kunnen veraangename, maar het wordt negatief als familieleden elkaar kwijtraken door ruzies over erfenissen. Die emotionele schade kan zwaar wegen, op de betrokkenen zelf en op hun omgeving. In het beperken of voorkomen daarvan ziet Joost Diks een maatschappelijke taak voor de erfrechtadvocaat. “Wij hebben onder andere de podcastserie ‘De Erfrechtadvocaat’ gemaakt om geïnteresseerden te informeren over ons werk, maar ik hoop dat het grote publiek ook wat kritischer gaat nadenken over de implicaties van die imposante vermogensoverdracht tussen de generaties. Die heeft namelijk niet alleen gevolgen voor de betrokkenen zelf maar ook voor onze samenleving in zijn geheel, bijvoorbeeld op onze arbeidsmarkt. Als één echtpaar zonder thuiswonende kinderen, beiden halverwege de vijftig, twee miljoen erft, is het logisch dat de echtelieden eerder stoppen met werken en hun middelen op terrasjes in de binnenstad gaan doorbrengen. Als er heel veel van die echtparen komen, krijgen we er maatschappelijke gevolgen bij. Dan is het maar de vraag of er nog iemand zal zijn die de verfrissingen op dat terrasje zal komen brengen. Ook dat kan een erfenis van al die erfenissen zijn.”

- Voor meer informatie, ga naar: www.erfrechtadvocaat.nl
- De podcast luisteren kan op www.familie-erfrecht.nl/podcast
- Voor meer informatie over NOVEX, ga naar: www.novex-executeur.nl

Mr. Joost Diks,
erfrechtadvocaat

